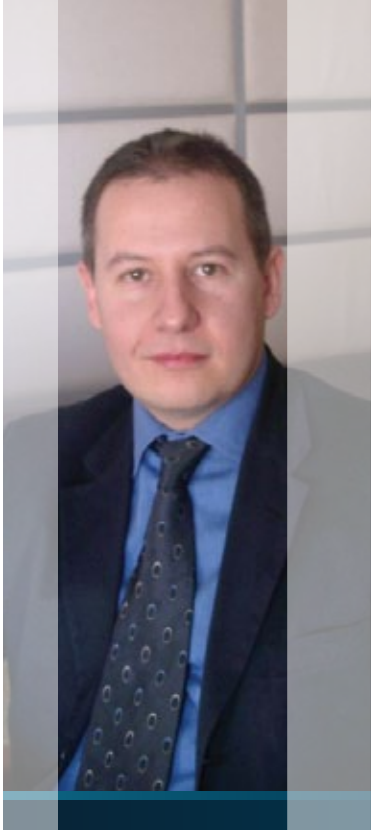


2015 YILINDA DÜNYA VE TÜRKİYE EKONOMİSİNDE GELİŞMELER

BTSO İLK 250 BÜYÜK FİRMA 2015 SONUÇLARI İÇİN EKONOMİK DEĞERLENDİRME



DR.Can Fuat GÜRLESEL
Ekonomist

Dünya ekonomisi 2015 yılında yüzde 2,5 ile yine beklentilerin ve potansiyelinin altında büyüme göstermiştir. Gelişmiş ülkeler 2014 yılındaki yüzde 1,8 büyüme ardında 2015 yılında yüzde 1,9 büyümüştür. Gelişen ülkelerin büyüme performansı 2015 yılında zayıflamıştır. Gelişen ülkeler 2015 yılında yüzde 4,0 büyüme göstermişlerdir.

2015 yılında dünya ekonomisinde belirleyici olan 6 ana eğilim yaşanmıştır. Altı ana eğilim; gelişmiş ülkelerin para politikaları, Çin ekonomisinde yeni büyüme modeline geçiş ve ekonomik yavaşlama, yeni küresel mali koşullar ile emtia fiyatlarında sert düşüşler, petrol fiyatlarında aşırı gerileme, gelişmiş ülkelerde deflasyon endişesi ve jeopolitik gelişmelerdir.

Gelişmiş ülkelerde büyümenin hızlanması dünya mal ticaretini olumlu etkilemiştir. Euro bölgesinde yeniden büyüme uzun süre sonra ilk kez ithalatta artışa yol açarak dünya ticaretine olumlu katkı sağlamıştır. Çin ve gelişen ülkelere yavaşlama talebi sınırlamaktadır. Petrol ve diğer emtia fiyatlarındaki gerileme ticaretin küçülmesine yol açmaktadır. Jeopolitik gelişmeler ticaret olanaklarını sınırlamaktadır. Deflasyon eğilimi ticarete konu olan malların fiyatlarını düşürerek ticaret büyüklüğünü sınırlamaktadır.

Dünya mal ticareti üç yıldır yaşadığı yavaşlama ardından 2015 yılında yüzde 10,9 küçülmüştür. Dünya mal ticareti bu gerilemeye bağlı olarak 2014 yılında 18,49 trilyon dolar iken 2015 yılında 16,48 trilyon dolara inmiştir. Dünya mal ticaretinde miktarsal olarak büyüme ise 2015 yılında da sürmüştür ve dünya mal ticareti miktar olarak yüzde 2,8 büyümüştür. 2015 yılında ticarete konu olan petrol ve enerji ürünlerinin fiyatları bir önceki yıla göre ortalama yüzde 14,4 düşmüştür. Yine mal ticaretine konu olan metaller ile diğer emtia fiyatları da bir önceki yıla göre ortalama yüzde 11,0 gerilemiştir. İmalat sanayi ürünlerinin ortalama fiyatlarında ise uzun süre sonra ilk kez yüzde 2,0 gerileme yaşanmıştır.

Gelişen ülkelerde yavaşlama ithalat talebini sınırlamaktadır. Gelişmiş ülkelerde büyüme ithalatta ilave talebe yol açmaktadır. Petrol ve emtia fiyatları uzun süre düşük kalabilecektir. Atıl kapasiteler yatırım mali talebini sınırlamaktadır. Gelir artışının ticaret elastikiyeti düşmektedir. Çin'de ekonomik yavaşlamanın bu ülkeye yönelik ihracat artışını sınırlamaktadır. Bölgesel ve yeni nesil ticaret anlaşmaları öne çıkmaktadır.

Türkiye ekonomisinde 2015 yılında iki genel seçim, terör olayları ve jeopolitik gelişmeler ile iktisadi faaliyetlerde göreceli durağan bir yıl yaşanmıştır. Buna rağmen 2015 yılında ekonomik büyüme özellikle iç tüketimdeki artış ile kademeli olarak toparlanmıştır.

Orta vadeli programa paralel 2015 yılında yüzde 4,0 büyüme gerçekleşmiştir.

2015 yılı genelinde Türk Lirası kademeli olarak sepet bazında yüzde 20 değer kaybetmiştir. Türk Lirasının Euro-Dolar paritesinde yaşanan gerileme ile esas değer kaybı dolar karşısında gerçekleşmiştir. Merkez Bankası'nın Türk Lirasının değer kaybı karşısında kayıtsız kalması Türk Lirasının değer kaybını hızlandırmıştır.

Küresel mal ticaretinde özellikle değer bazında yaşanan daralma Türkiye'nin dış ticaret göstergelerini de etkilemiştir. Değer bazında gerilemeler yaşanırken, miktarsal bazda büyümeler çok sınırlı kalmıştır.

Paritelerdeki gelişmeler ile enerji ve emtia fiyatlarındaki düşüşler de belirleyici olmuştur. Özellikle ithalattaki azalmada enerji fiyatlarındaki gerileme etkilidir. İhracatı etkileyen bir önemli unsur ise önemli ihracat pazarlarında ortaya çıkan jeopolitik gelişmeler olmuştur.

2015 yılında ihracat yüzde 8,7 azalarak 143,9 milyar dolar olmuştur. İthalat yüzde 14,5 azalmış ve 207,2 milyar dolara gerilemiştir. Dış ticaret açığı da 63,3 milyar dolara inmiştir. İhracatın ithalatı karşılama oranı ise yüzde 69,6 ile son dört yılın en yüksek seviyesine ulaşmıştır.

BURSA EKONOMİSİNDE SEKTÖREL GELİŞMELER

Bursa Türkiye ekonomisinin kalbi konumunda bulunan Marmara metropolü içinde bir sanayi, ihracat ve ticaret merkezi il olarak gelişmiş olup bu konumunu günümüzde de sürdürmektedir.

Bursa'da iktisadi faaliyetler özellikle 2000'li yıllarda önemli ölçüde çeşitlenme göstermekle birlikte, sanayi yine en yüksek payı alan öncelikli sektör konumundadır. Bursa'da sanayi geleneksel sektörlerde başlamış,

ancak yabancı sermaye yatırımlarına da ev sahipliği yaparak orta- yüksek teknolojili sanayi sektörlerinin en çok geliştiği il haline gelmiştir. Bursa otomotiv, makine, elektrikli teçhizat, kimya mamulleri, metal eşya, ana metal sanayi sanayilerinde çok önemli bir üretim merkezidir. Tekstil-hazır giyim, gıda, ağaç orman ürünleri, mobilya gibi geleneksel sektörlerde rekabetçi konumları ile önemli pay almaya devam etmektedir.

Bursa'da iktisadi faaliyetlerin temelini oluşturan sanayi özellikle ihracat odaklı kapasitesini oluşturmuş bulunmaktadır. Bu nedenle sanayi malı ihracatı ve ithalatı ilin en önemli diğer iktisadi faaliyetidir. Bursa her türlü sanayi malı ihracatı ile Türkiye'nin en büyük ikinci ihracatçısı konumundadır.

Bursa'da 2000'li yılların başından itibaren özellikle modern perakende ticaret, enerji, lojistik, eğitim, sağlık, inşaat ve gayrimenkul sektörlerinde de hızlı bir gelişme görülmektedir. Ekonomik refahın artışı ile birlikte sanayinin dışında hane halkları talebinin yönlendirdiği hizmet sektörleri de gelişme göstermektedir. Bununla birlikte sanayi en önemli iktisadi faaliyet olmayı sürdürmektedir.

Bursa'da hizmetler, enerji, ticaret, finans-sigortacılık, lojistik-taşımacılık gibi sektörlerin gelişimi de büyük ölçüde sanayideki büyümeye paralel gerçekleşmektedir.

DÜNYA VE TÜRKİYE EKONOMİSİNDEKİ GELİŞMELERİN 250 BÜYÜK FİRMADA SEKTÖREL ETKİLERİ

Bursa ekonomisinde 2015 yılı itibariyle sıralanan 250 büyük kuruluşun sektör dağılımları dünya ve Türkiye ekonomisindeki gelişmelerden etkilenmiştir. 250 büyük kuruluş içinde en çok firma yine otomotiv yan sanayi sektöründe yer almaktadır. Ayrıca geçen yıla göre yer alan firma sayısı 5 adet artmıştır. Ana sanayideki firma sayısı ise 3 ile değişmemiştir. 2015 yılında otomotiv üretimi ve satışlarında önemli artış yaşanmıştır. AB pazarındaki iyileşme ihracat ve ihracat için üretim yolu ile otomotiv

sektörüne önemli destek sağlamıştır. Otomotiv sanayinin ana ihracat pazarındaki iyileşme sektörü desteklerken iç pazarda da beklentilerin üzerinde satış gerçekleşmiştir. Döviz kurlarındaki artış endişesi ile tüketicinin öne çekilen talebi satışları ve dolayısı ile satışları artırmıştır. 2015 yılında otomotiv sektörü iç ve dış belirsizlik ve dalgalanmalardan en az etkilenen sektör olmuştur. Tekstil ve hazır giyim sektörü Bursa'nın otomotiv ile birlikte en önemli sektördür. Tekstil ve hazır giyim sektörü 2015 yılında 59 firma ile ilk 250 büyük kuruluş içinde yer alırken firma sayısı 1 adet artmıştır. Tekstil ve hazır giyim sektörü ihracat olarak AB pazarındaki göreceli iyileşmeden olumlu, komşu ülkelerdeki bozulmalardan ise olumsuz etkilenmiştir. İç pazarda ise yıl genelinde yaşanan siyasi belirsizlikler ve terör olayları nedeniyle yaşanan dalgalanmalar olumsuz etki yaratmıştır. Buna rağmen tekstil ve hazır giyim sektörü üretim tarafında yılı büyüme ile kapatmıştır.

2015 yılı Türkiye'de ve Dünyada yatırımların yavaşladığı bir yıl olmuştur. Küresel ölçekte oluşan atıl kapasiteler yeni yatırımları sınırlamaktadır. Düşen petrol fiyatları ile gelirleri azalan yakın ve komşu ülkelerimizde ise yatırım eğilimi zayıflamıştır. İçeri de ise 2015 yılının koşullarının içinde yatırım eğilimi durağanlaşmıştır. Bu olumsuz koşullara rağmen Bursa 250 büyük kuruluşu içinde makine ve teçhizat sektörü sayılarını 1 adet artırarak ve 18 firma ile yer almayı başarmıştır.

Metal sektörü 2015 yılında küresel ölçekte zayıflayan talep ve önemli ölçüde düşen fiyatlar ile oldukça zor bir yılı geride bırakmıştır. Küresel ölçekte metal firmalarının performansları zayıflamıştır. Buna karşın 250 Büyük kuruluşlu içinde metal firmaları da sayılarını 2 adet artırarak 13 firma ile yer almıştır. Bursa metal firmaları sektörlerindeki olumsuz koşulları iyi yönetmeyi başarmıştır.

Bursa'da tarım ve hayvancılık ile buna dayalı gıda sanayi de önemli bir rol oynamayı sürdürmektedir. Sektör ihracat pazarlarındaki daralma yanı sıra 2015 yılında oynak ve yüksek fiyatların etkisini yaşamıştır. 2015 yılında 250 büyük kuruluş içinde 29 adet gıda tarım ve hayvancılık firması yer alarak göreceli yüksek bir performans gösterilmiştir.

Bursa'da ağaç orman ürünleri ile özellikle mobilya sanayinde sağlanan ilerlemeye karşın ölçüklerin küçük olması nedeniyle 2015 yılında da sadece 4 firma ilk 250 büyük kuruluş içinde yer almıştır. Mobilya sektörünün ölçük kazanması gerekliliği görülmektedir. İmalat sanayindeki diğer sektörlerde ise önemli değişiklikler olmamıştır.

Bursa'da son yıllarda artan enerji yatırımlarına karşın 2015 yılında yine sadece 6 enerji firması 250 büyük kuruluş içinde yer almıştır. Enerji talebindeki artışın yavaşlaması, enerji fiyatlarında küresel ölçekte yaşanan önemli gerileme ile elektrik fiyatlarında değişiklik yapılmaması nedeniyle enerji firmalarının 2015 yılı performansı sınırlanmıştır.

2015 yılında Türkiye ekonomisi yüzde 4,0 büyürken, inşaat sektörü yüzde 1,7 büyümüştür. Özel sektör inşaat harcamaları zayıf kalmıştır. İki genel seçim nedeniyle kamu inşaat harcamaları ise göreceli daha hızlı büyümüştür. 2015 yılında 250 büyük kuruluş içinde yer alan inşaat firması sayısı 1 azalmış ve 11'e inmiştir. Bursa'daki inşaat firmaları da inşaat sektöründeki yavaşlamadan olumsuz etkilenmiştir.

Bursa ekonomisinde sanayinin yanı sıra hizmetler sektörü de önemli gelişme göstermektedir. Ancak 250 büyük kuruluş içinde halen yeterli ölçüde hizmet sektörü firması yer alamamaktadır. Sanayi sektörü firmaları küresel pazarlara ve Türkiye geneline üretim yaparken hizmet firmalarının Bursa ve yöresi ile sınırlı hizmet sunmaları ölçük kazanılmasını sınırlamaktadır. Burada bir istisna olarak Turizm firmaları yurtiçi ve dışı pazarlara hitap ediyor olmakla birlikte yine de 250 büyük kuruluş içinde 2 firma ile yer alabilmiştir.

Son olarak perakende ticaret firmalarının sayısında önemli bir azalma görülmektedir. 2015 yılında iç tüketime dayalı bir ekonomik büyüme yaşanmasına karşın perakende ticarete talep oldukça dalgalanma göstermiştir. İki genel seçim ve terör olayları perakende pazarda uzun süreli durgunluk dönemleri yaratmıştır. Durgunluk ile birlikte artan rekabet perakende ticarete performansı zayıflatmıştır.

SEKTÖRLER	2014 YILI FİRMA SAYISI	2015 YILI FİRMA SAYISI	ARTIŞ / AZALIŞ
Otomativ Yan Sanayi	51	56	5
Metal	11	13	2
Ekonomik İlişkiler ve Finans	4	6	2
Tekstil ve Hazır Giyim	58	59	1
Gıda Tarım ve Hayvancılık	28	29	1
Makine ve Taçhizat	17	18	1
Ağaç Orman Ürünleri ve Mobilya	3	4	1
Turizm	1	2	1
Enerji	6	6	0
Kimya	3	3	0
Otomativ Ana Sanayi	3	3	0
Elektrik - Elektronik	2	2	0
Sağlık	1	1	0
İnşaat	12	11	-1
Plastik	6	5	-1
Hizmet, Eğitim ve Danışmanlık	5	4	-1
Lojistik	3	2	-1
Çevre	2	1	-1
Deri Kürk ve Ayakkabı	2	0	-2
Çimento Toprak Ürünleri ve Madencilik	5	2	-3
Perakende Ticareti	27	23	-4